

Analysenotat:

Ledsagelse for voksne med udviklingshandicap

Ledsagelse for voksne med udviklingshandicap

2. udgave

Hans Andersen

Thomas Gruber

Copyright © Lev
Marts 2025

Gengivelse af uddrag, herunder figurer og tabeller, er kun tilladt med tydelig kildeangivelse.

Lev
Thistedsgade 10, 1. tv.
2630 Taastrup

Rapporten kan downloades på <http://www.lev.dk/>

Indhold

Introduktion	4
Formål	4
Resultaterne i punktform	5
Behov for, og betydning af, ledsagelse	5
§ 97-ledsagelse	6
Borgere uden en ledsageordning	6
Sammenfatning	7
Mindst 2.600 af dem med størst støttebehov modtager mindre end otte timers ledsagelse om måneden	8
Mange af dem, der har § 97-ledsagelse, oplever udfordringer med at få ledsagelsen	9
Kritisabelt niveau og kritisabel retssikkerhed	10
Hovedresultater	12
Bilag 1: Udvalgte resultater og kommentarer	19
Få kan færdes helt på egen hånd uden ledsagelse	19
Mange mener ikke, at muligheden for ledsagelse er tilfredsstillende	20
Knap halvdelen har ikke en ledsageordning	21
De fleste får intet timeregnskab for deres ledsageordning	22
Knap hver femte får fratrasket timer i deres ledsageordning	23
Mange med en ledsageordning får ikke den 'erstatningsledsagelse' som de har krav på	24
Ingen ledsageordning er for mange det samme som ingen ledsagelse	25
Ledsagelse i grupper dækker langt fra behovet	26
Bilag 2: Typer af ledsagelse	27
Bilag 3: Om undersøgelsen	29
Få regionale forskelle	31
Resultater sammenlignet med tilsvarende Lev-undersøgelse fra 2020	33

Introduktion

Det er helt afgørende for menneskers trivsel og livskvalitet at kunne komme rundt til dagligdags gøremål og til sociale og kulturelle begivenheder – det gælder naturligvis også for mennesker med udviklingshandicap. Som alle andre har de behov for at kunne pleje deres sociale netværk, deltage i sociale og kulturelle aktiviteter, gå ud at handle, spise osv. Denne undersøgelse viser, at alt for mange ikke får den ledsagelse, som gør det muligt at få opfyldt disse helt grundlæggende og helt almene behov i et samfund som det danske.

Mange kommuner har over de senere år indskrænket mulighederne for ledsagelse – både efter servicelovens § 97 (ledsageordningen) og efter § 85 (socialpædagogisk støtte og ledsagelse). Nogle, ofte med ressourcestærke pårørende, formår at imødegå disse forringelser ved at klage, men vores erfaring er, at det store flertal ikke klager over kommunens afgørelser – selvom de i mange tilfælde ville få medhold - eller at de ikke klager, fordi de aldrig modtager en afgørelse på forringelserne, da de sker som generelle besparelser i botilbuddet.

Formål

Undersøgelsen har til formål at belyse mennesker med udviklingshandicaps muligheder for ledsagelse. Blandt de centrale forhold, som søges belyst er:

- Betydningen af mulighederne for ledsagelse
- Om omfanget af ledsagelse er tilstrækkeligt
- Hvad der savnes ledsagelse til
- Forskelle mellem borgere med og uden en ledsageordning efter § 97
- Forskelle på omfanget af tildelt ledsagelse mellem borgere med forskellige funktionsniveauer
- Forskelle på omfanget af tildelt ledsagelse mellem borgere i hhv. egen lejlighed og i forskellige størrelser af botilbud
- Betydningen af de særlige vilkår for ledsageordningen efter § 97 for beboere i botilbud, herunder tildelingskriterier samt kommunens mulighed for at fradrage timer i forhold til de 15 timer, som loven ellers foreskriver¹

¹ Se afsnittet "Typer af ledsagelse" for en nærmere beskrivelse.

- Om der er sket væsentlige ændringer siden Lev foretog en lignende undersøgelse i 2020.²

Resultaterne i punktform

I det nedenstående er undersøgelsens resultater oplistet i punktform fordelt på følgende hovedgrupper: Behov for ledsagelse og dens betydning; Om ledsageordningen efter § 97; Borgere uden en ledsageordning.

Behov for, og betydning af, ledsagelse

- **Langt de fleste har behov for ledsagelse:** 21 pct. kan dog færdes på egen hånd uden ledsagelse. 51 pct. kan slet ikke færdes på egen hånd uden ledsagelse.
- **Ledsagelsen er afgørende for trivsel og livskvalitet:** 80 pct. mener, at selvvalgt og individuel ledsagelse "i høj grad" har positiv betydning for livskvalitet og trivsel hos deres pårørende med udviklingshandicap i botilbud.
- Godt halvdelen vurderer, at **muligheden for selvvalgt og individuel ledsagelse ikke er tilfredsstillende** – 28 pct. "i mindre grad" tilfredsstillende, 28 pct. "slet ikke".
- **43 pct. af dem, som ikke har en ledsageordning efter § 97, mener, at mulighederne for selvvalgt og individuel ledsagelse "slet ikke" er tilfredsstillende:** Dog mener 17 pct. af den samlede gruppe (både med og uden § 97), at mulighederne for ledsagelse "i høj grad" er tilfredsstillende.
- **Der er større sandsynlighed for §97 i botilbud end i egen bolig/udenfor botilbuddene:** 51 pct. af dem, der bor i botilbud, har §97-ledsagelse, mod kun 30 pct. af dem i egen bolig/udenfor botilbuddene. Der er helt sikkert flere af dem, der bor i egen bolig end af dem, der bor i botilbud, som ikke har behov for ledsagelse, men alligevel svarer hele 41 pct. af dem, at muligheden for at få selvvalgt og individuel ledsagelse "slet ikke" er tilfredsstillende, og kun 17 pct. svarer, at muligheden i "høj grad" er tilfredsstillende.
- **Ledsagelse i grupper sammen med andre vurderes heller ikke at være tilstrækkelige:** 17 pct. angiver, at mulighederne for ledsagelse i grupper "slet ikke" er tilfredsstillende, 29 pct. "i mindre grad".

² <https://www.lev.dk/viden-om/nyheder/nyhedsarkiv/2020/oktober/ny-undersogelse-muligheder-for-ledsagelse-er-under-al-kritik/>

- **Der savnes ledsagelse til de fleste formål:** Hele 26 pct. har svaret "andet" på spørgsmålet "Hvad savner du/din pårørende især ledsagelse til?" og ikke en af de øvrige svarmuligheder: "besøg hos familie og venner", "indkøb/shopping", "Idræts- eller andre fritidsaktiviteter", "musik-, kultur- eller sportsarrangementer" eller "gåture". Grunden gemmer sig i kommentarerne, hvor rigtigt mange skriver, at der savnes ledsagelse til 'det hele' eller 'til alt'.

§ 97-ledsagelse

- **Knap halvdelen har ikke en ledsageordning efter § 97.** 41 pct. angiver, at de har en ledsageordning efter § 97.
- **19 pct. af dem, som har en ledsageordning, har fået fratrukket timer i deres bevilling med henvisning til, at de bor i botilbud.** Hele 35 pct. "ved ikke" om der er fratrukket timer i ledsageordningen, hvilket antageligt betyder, at flere end de 19 pct. har fået fratrukket timer i deres ordning. 46 pct. angiver, at deres pårørende ubeskåret har 15 timer i deres ledsageordning.
- **Langt de fleste, som har fået fratrukket timer i ledsageordningen, modtager ikke tilsvarende selvvalgt og individuel ledsagelse,** som en del af botilbuddet. Hele 50 pct. angiver, at de "aldrig eller meget sjældent" modtager denne 'erstatningsledsagelse' fra botilbuddet, selvom timerne er fratrukket. Kun knap 20 pct. angiver, at de som minimum modtager ledsagelse svarende til de timer, som er fratrukket i deres ledsageordning.

Borgere uden en ledsageordning

- **56 pct. af dem, som ikke har en ledsageordning efter § 97, angiver, at de modtager otte eller færre timers ledsagelse månedligt.**
- **Ca. 30 pct. af dem, som ikke har en ledsageordning efter § 97, har fået frakendt en tidligere tilkendt ordning eller fået afslag på ansøgning om ledsageordning.** Næsten 20 pct. angiver, at der aldrig er blevet ansøgt om en ledsageordning, selv om der er behov for ledsagelse. Blandt andet fordi de på forhånd er blevet vejledt om, at kommunen vil afslå en ansøgning.
- **Kommunernes begrundelse for afslag på eller frakendelse af en ledsageordning er især, at der er behov for socialpædagogisk bistand i forbindelse med ledsagelsen (22 pct.) samt, at den nødvendige ledsagelse ydes som en del af botilbuddet (knap 14 pct.).**

- **Funktionsniveauet har afgørende betydning:** Knap 70 pct. af dem med "svært udviklingshandicap" er ikke tilkendt § 97-ledsagelse, hvilket afspejler de kriterier, der er for tilkendelse af en ledsageordning (se Bilag 2: 'Typer af ledsagelse'). Blandt dem med "svært udviklingshandicap", der ikke har en § 97, svarer knap 63 pct., at de kun modtager 2 eller færre timers individuel ledsagelse til selvvalgte aktiviteter om måneden. 17 pct. svarer 3-5 timer, 6 pct. svarer 6-8 timer, og kun 14 pct. svarer, at de modtager nogenlunde lige så meget ledsagelse som, hvis de havde haft en § 97-ledsagelsesordning.

Sammenfatning

"Der er absolut intet, han kan foretage sig, når han har fri, da der ingen hjælp er. Han kommer absolut ingen steder og sidder dag efter dag og venter på, at vi igen kommer på besøg, så der sker lidt!"

Søster til ældre mand med 'mellem udviklingshandicap' der bor i botilbud

For mange mennesker med udviklingshandicap er ledsagelse helt afgørende for at kunne komme udenfor deres hjem, kunne danne og vedligeholde sociale relationer - og dermed for trivsel og livskvalitet. Ledsagelse er for mange lige så vigtig, som en kørestol er for mennesker, der ikke kan gå. 80 pct. af respondenterne svarer således, at ledsagelse "i høj grad" har en positiv betydning for trivsel og livskvalitet blandt mennesker med udviklingshandicap

Behovet for ledsagelse er dog langt fra det samme for alle mennesker med udviklingshandicap – nogle har slet intet behov, andre skal bare have hjælp til at komme fra A til B, og andre igen skal også have mere omfattende hjælp i forbindelse med ledsagelsen, fx til at henvende sig til ekspedienten, til at købe ind, kommunikere med omgivelserne osv. Ifølge undersøgelsen så kan lidt over halvdelen "ikke" kan færdes på egen hånd udenfor deres bolig, mens godt 1/5 kan færdes helt på egen hånd.

Målgruppe med forskelligt behov for ledsagelse: Mennesker med udviklingshandicap er en meget bred målgruppe med meget forskelligartede behov for støtte og ledsagelse. Derfor har vi i denne undersøgelse opdelt målgruppen i: "Lette udviklingshandicap" – dem, der kan det meste selv, "Mellem udviklingshandicap" – dem, der har brug for hjælp til mange ting, og endelig, "Svært udviklingshandicap og multiple funktionsnedsættelser" – der er dem, der skal have hjælp til stort set alt.

Meget få mener, at muligheden for ledsagelse er tilstrækkelig:

Undersøgelsen viser, at den ledsagelse, som mennesker med udviklingshandicap modtager, slet ikke er tilstrækkelig. Kun knap 17 pct. af de i alt 1.178 respondenter mener, at den selvvalgte og individuelle ledsagelse er tilstrækkelig. Mere end 25 pct. mener, at niveauet slet ikke er tilstrækkeligt.

Mindst 2.600 af dem med størst støttebehov modtager mindre end otte timers ledsagelse om måneden

47 pct. af respondenterne angiver, at de eller deres pårørende ikke har en ledsageordning efter § 97 i Serviceloven, der giver ret til 15 timers ledsagelse månedligt. Hele 50 pct., af dem uden en ledsageordning angiver, at de modtager otte eller færre timers månedlig individuel ledsagelse til selvvalgte aktiviteter.

Ud fra en meget forsigtig beregning skønner vi, at mindst 2.600 mennesker med 'svært udviklingshandicap' på landsbasis modtager otte eller færre timers ledsagelse månedligt. Blandt personer med 'mellem udviklingshandicap' er det mindst 2.800 personer, som modtager dette meget lave niveau.

Sammenlagt er der således omkring 5.400 voksne personer med et middel til svært udviklingshandicap, der ikke har en ledsageordning og som modtager mindre end otte timers individuel ledsagelse om måneden.³

Undersøgelsen viser, at det i høj grad mennesker med de største funktionsnedsættelser, der ikke får ledsagelse. I denne gruppe svarer hele 42 pct., at muligheden for at få selvvalgt og individuel ledsagelse 'slet ikke' er tilfredsstillende [Figur 1] og 69 pct. af dem har ikke § 97-ledsagelse.

Også når det kommer til ledsagelse i grupper er det mennesker med 'svært udviklingshandicap', der modtager mindst ledsagelse. Mere end hver femte svarer, at niveauet slet ikke er tilfredsstillende, mod 16 pct. for dem 'mellem udviklingshandicap' og knap 9 pct. for dem med 'lettere udviklingshandicap'.

Der lader således til at være en omvendt sammenhæng mellem behovet for ledsagelse og den ledsagelse, der rent faktisk ydes. Jo større og jo mere

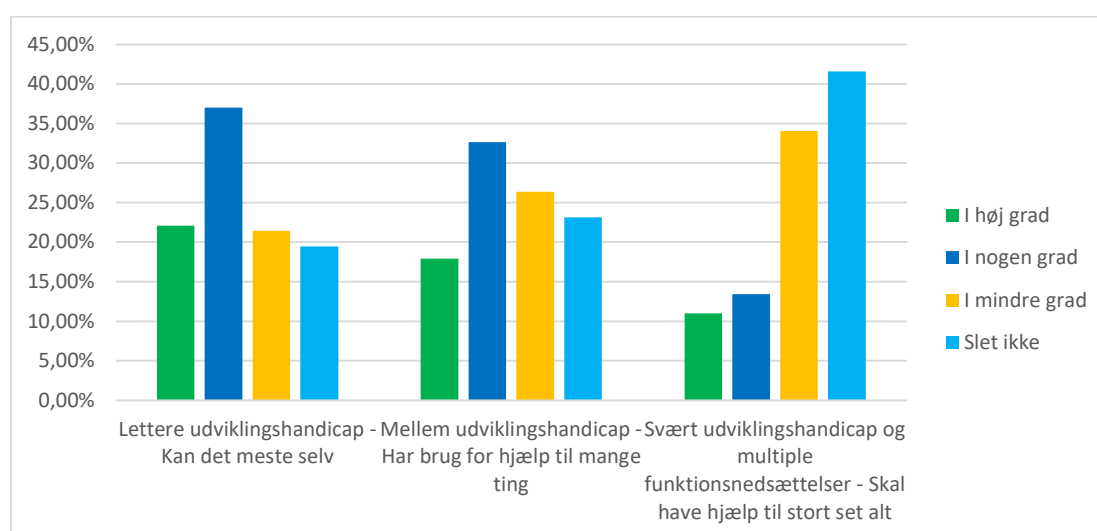
³ Beregningen er lavet med udgangspunkt i, at der er ca. 42.800 mennesker med udviklingshandicap over 18 år i Danmark. Den procentandel af respondenterne over 18 år med hhv. svært og mellem udviklingshandicap, der ikke har en §97, som bor i botilbud, som ikke eller kun delvist kan færdes på egen hånd, og som modtager færre end 8 timers ledsagelse er så ganget med de 42.800.

komplekse dine behov er, jo mindre er sandsynligheden for, at du modtager den nødvendige ledsagelse.

Figur 1

I hvor høj grad synes du, at din/din pårørendes mulighed for at få selvvalgt og individuel ledsagelse er tilfredsstillende? (ledsagelse til noget som du/din pårørende selv vælger og som ikke foregår i gruppe)

Besvarede: 1098 Sprunget over: 80

Mange af dem, der har § 97-ledsagelse, oplever udfordringer med at få ledsagelsen

"Vores datter med Downs har fået bevilget 15 timer om måneden, men vi har svært ved at finde en ledsager, og kommune/botilbud kan ikke hjælpe"

Mor til ung kvinde med Downs Syndrom, der egentlig 'i nogen grad' er tilfreds med muligheden for at få selvvalgt og individuel ledsagelse, men som har svært ved at få den tildelte ledsagelse.

Blandt mennesker med udviklingshandicap, som er bevilliget ledsagelse efter § 97-ledsageordningen er der også udfordringer med at få den nødvendige ledsagelse. En del angiver, at 15 timer om måneden ikke rækker til særligt meget – og slet ikke hvis man ønsker et aktivt (ungdoms-)liv. Men mange får også fratrasket timer i deres ledsageordning, fordi de bor i et botilbud. Næsten 20 pct. af dem, der bor i botilbud og som har § 97-ledsagelse får månedligt fratrasket timer i deres ordning, og omkring 80 pct. oplever, at de ikke

modtager den erstatningsledsagelse fra botilbuddet, som lovgivningen ellers foreskriver⁴.

Mere end halvdelen af dem med en § 97-ledsageordning modtager heller ikke regnskab for forbruget af de 15 timer. Det gør det svært at holde øje med, hvor mange timer de har brugt, og at 'spare ledsagestimer sammen' til bestemte begivenheder.

Kritisabelt niveau og kritisabel retssikkerhed

Undersøgelsens resultater illustrerer desuden et alvorligt retssikkerhedsproblem, hvor borgere ikke modtager den ledsagelse, de har ret til efter lovgivningen.

Problemet er antageligt væsentligt større end undersøgelsens resultater viser, idet mennesker med udviklingshandicap, som ikke har ressourcestærke pårørende, eller som ingen pårørende har, ikke er repræsenterede i denne undersøgelse. Denne gruppe mennesker er i en ekstremt sårbar retssikkerhedssituation, hvor de på grund af deres handicap ikke selv kan tilkæmpe sig deres ret til den nødvendige ledsagelse og anden støtte – og hvor de ikke har nogle til at bistå dem med at ansøge om hjælp eller påklage en afgørelse. De er så at sige helt alene med deres kommune eller med deres botilbud.

Det er et paradoks, at muligheden for ledsagelse forringes jo mere indgribende dit handicap er. Det har næppe været Folketingets intention at afskære mennesker med mere omfattende og komplekse handicap fra ledsagelse, da man i sin tid indførte ledsageordningen efter § 97. Formodningen var nok snarere, at personaleressourcerne i botilbuddene var tilstrækkelige til at sikre denne gruppe minimum modtog et niveau af ledsagelse, der svarede til de 15 timer månedligt i ledsageordningen efter § 97. Denne undersøgelse viser med stor tydelighed, at denne formodning ikke (længere?) har hold virkeligheden.

Det er efter Levs opfattelse socialpolitisk uholdbart, at indretningen af lovgivningen på dette område har den tydelige konsekvens, at mennesker med

⁴ Det skal bemærkes, at antallet af besvarelser på dette spørgsmål er relativt beskedent i forhold til de øvrige, idet der alene er tale om den del af respondenterne som har angivet, at der er foretaget fradrag i timerne i deres ledsageordning.

omfattende og mere komplekse behov ikke modtager den ledsagelse, som de har ret til efter lovgivningen – og som de har behov for.

Hovedresultater

Undersøgelsen har følgende hovedresultater:

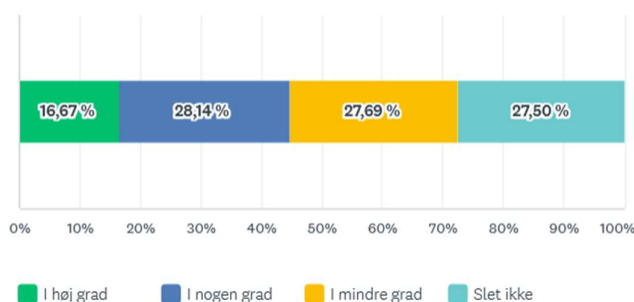
Ledsagelse har afgørende betydning, men meget få mener, at muligheden for ledsagelse er tilfredsstillende. Undersøgelsen viser, at lidt over halvdelen af respondenterne "ikke" kan færdes på egen hånd udenfor deres bolig. Godt 1/5 kan færdes helt på egen hånd udenfor deres bolig.

Der er udbredt utilfredshed med mulighederne for ledsagelse – mere end halvdelen mener, at mulighederne for ledsagelse "i mindre grad" eller "slet ikke" er tilfredsstillende. [Figur 2]

Figur 2

I hvor høj grad synes du, at din/din pårørendes mulighed for at få selvvalgt og individuel ledsagelse er tilfredsstillende? (ledsagelse til noget som du/din pårørende selv vælger og som ikke foregår i gruppe)

Besvaret: 1.098 Sprunget over: 80

Især blandt dem, uden en ledsageordning efter § 97, mener mange, at mulighederne for ledsagelse "slet ikke" er tilfredsstillende. Hele 43 pct. svarer, at niveauet "slet ikke" er tilfredsstillende og lige knap 30 pct., at niveauet "i mindre grad" er tilfredsstillende.

"Min datter vil gerne ledsages til fitness, hvilket ligger på ukendt rute. Men kommunen siger nej. Så hun får ingen motion, da der ikke er personale nok i botilbuddet til at tage sig af det."

Mor til ung kvinde med udviklingshandicap, der har fået afslag på § 97-ledsagelse, med begrundelsen at "at datteren får den nødvendige ledsagelse som en del af sit botilbud" og "at det ikke er en del af kommunens serviceniveau at bevilge ledsageordning til beboere i botilbud."

Tilsvarende tal ses blandt personer med "svært udviklingshandicap". Hele 41 pct., der svarer, at niveauet "slet ikke" er tilfredsstillende. Tager vi dem, der har svaret "i mindre grad" med, så kommer vi op over 75 pct.

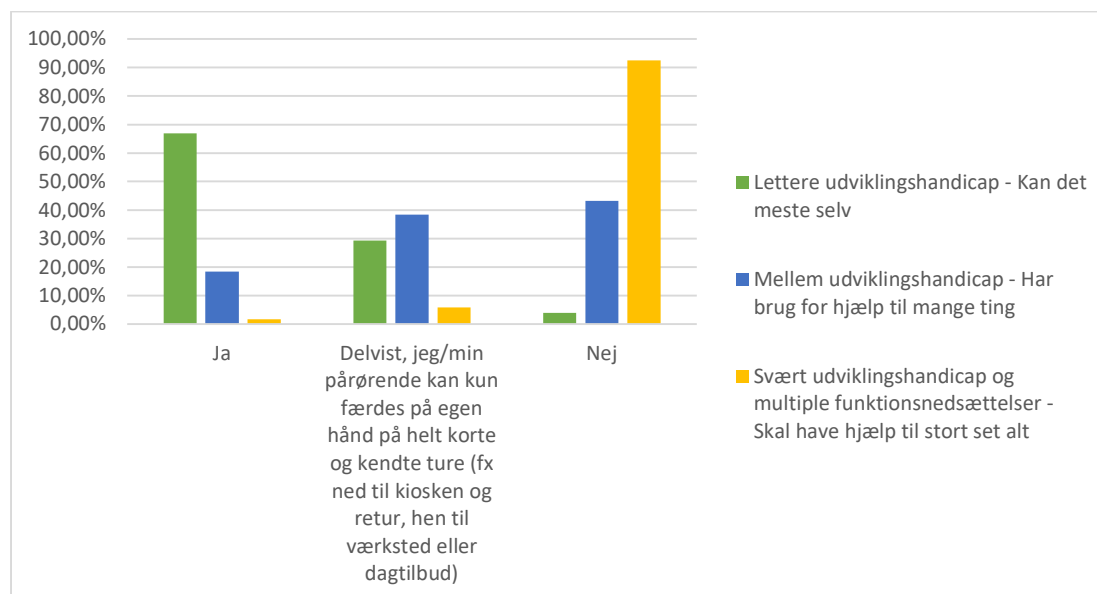
Det er således blandt dem med de største støttebehov - der i høj grad også er dem, der ikke kan færdes på egen hånd [Figur 3] - at der er den største mangel på ledsagelse.

Kigger vi på de øvrige besvarelser, så tegner der sig faktisk også her et billede af, at denne gruppe modtager mindre støtte. Så selvom behovet er større, så modtager de mindre ledsagelse.

Figur 3

Kan du/din pårørende færdes udenfor boligen på egen hånd uden ledsagelse?

Besvarede: 1098 Sprunget over: 80

Hvad savnes der ledsagelse til? Når der spørges til, hvad der i særlig grad savnes ledsagelse til, så er det bemærkelsesværdigt, at "besøg hos familie og venner" scorer lavest (8 pct.) af alle svarmuligheder. Dette kan formentlig tilskrives, at det er et område, hvor pårørende i høj grad leverer en stor del af ledsagelsen, men også at det er dette ledsagelsesformål, som prioriteres af botilbuddet.

"Der er ikke personale til at tage af sted med min datter. Hun elsker at komme til svømning og det er bevilget som en fritidsaktivitet for 4 år siden. Men der er stadig ingen, der har haft tid til at tage afsted med hende."

Mor til ung kvinde med svært udviklingshandicap, der ingen ledsagelse får andet end til korte gåture sammen med andre beboere og til tandlægebesøg.

Mest bemærkelsesværdigt er nok, at hele 26 pct. har svaret "andet" på spørgsmålet og altså ikke en af de øvrige svarmuligheder: "indkøb/shopping", "idræts- eller andre fritidsaktiviteter", "musik- kultur- eller sportsarrangementer" eller "gåture". Når man læser kommentarerne på "andet", så viser det sig dog, at rigtigt mange svarer, at der savnes ledsagelse til 'det hele' eller 'til alt'.

"Det er ikke altid, at min datter ønsker at komme de samme steder hen, som nogle af de andre i gruppen har valgt. Individuel ledsagelse efter § 85 er ikke en mulighed på grund af normeringen."

Mor til ung kvinde, der har fået afslag på § 97-ledsagelse og klaget til Ankestyrelsen, men har fået afslag med begrundelsen om, at hun kan få ledsagelse som en del af § 85-støtten i botilbuddet.

Beboere i botilbud fratages timer i deres ledsageordning uden få tilsvarende erstatningsledsagelse fra personalet i botilbuddet. Godt 40 pct. af de voksne med udviklingshandicap i undersøgelsen har en ledsageordning efter § 97. Blandt dem, har knap 20 pct. fået fratrukket timer i de 15 timer månedligt, med henvisning til, at de bor i botilbud. Tallet kan dog sagtens være højere, da mange (hele 35 pct.) har svaret "ved ikke" til spørgsmålet.

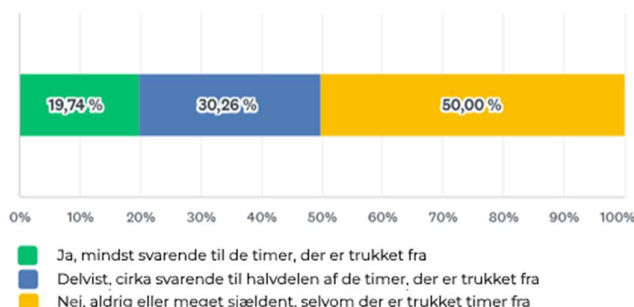
Når der fratrækkes timer i den tildelte § 97-ledsagelse, så skal der tilbydes og leveres ledsagelse, der modsvarer de timer som er fratrukket. Men det er meget få, der i fuldt omfang får den erstatningsledsagelse fra botilbuddet, som de ellers har krav på. Hele 50 pct. angiver, at de "aldrig eller meget sjældent" modtager de ledsagelsestimer, som er trukket fra deres ledsageordning efter § 97, fra personalet i deres botilbud. Yderligere 30 pct. angiver kun at modtage

erstatningsledsagelse svarende til cirka halvdelen af de timer de er blevet fratrullet. [Figur 4]⁵

Figur 4

Modtager du/din pårørende selvvalgt og individuel ledsagelse som en del af botilbuddet, der svarer til de timer, som er fratrullet i ledsageordningen efter § 97?

Besvaret: 76 Sprunget over: 1.102

Konsekvensen af den manglende 'erstatningsledsagelse' fra botilbuddene er, at de berørte voksne med udviklingshandicap går glip af mange timers ledsagelse årligt. Timer, som de ifølge Serviceloven har et entydigt krav på. Med et fradrag i ledsageordningen på 8 timer månedligt, hvor der ikke ydes nogen 'erstatningsledsagelse' fra botilbuddet, svarer det til op imod 96 mistede ledsagelsestimer årligt.

Ingen ledsageordning efter § 97, er for mange nærmest det samme som ingen ledsagelse overhovedet. Undersøgelsen viser entydigt, at voksne med udviklingshandicap, som ikke har en ledsageordning, har ekstraordinært dårlige muligheder for ledsagelse uden for deres botilbud, selvom de i langt de fleste tilfælde har fuldkommen samme ledsagelsesbehov som dem, der har en ledsagelsesordning efter § 97.

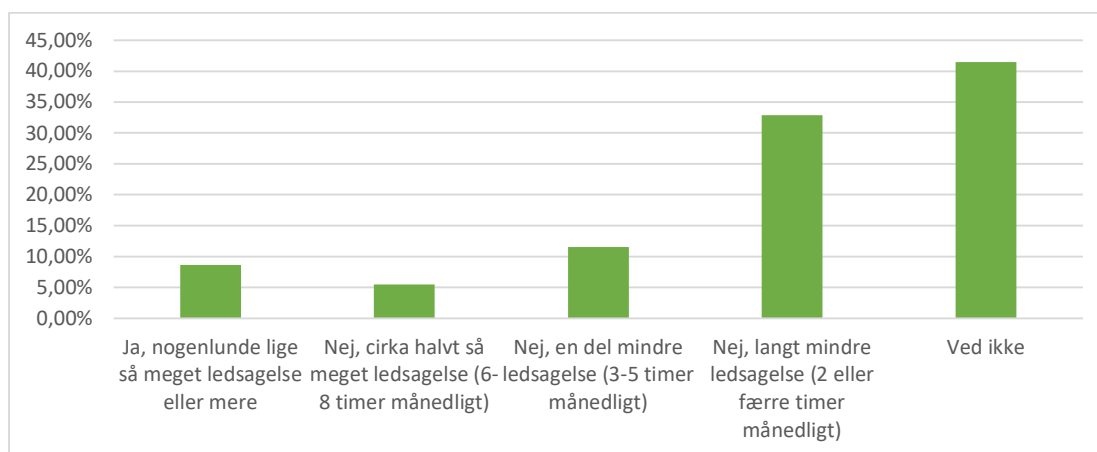
Næsten 1/3 af dem uden en § 97-ledsagelsesordning angiver, at de modtager under tre timers individuel og selvvalgt ledsagelse om måneden. Blot 8,6 pct. angiver, at de modtager nogenlunde lige så meget ledsagelse som, hvis de var tildelt en ledsageordning efter § 97 (15 timer månedligt). [Figur 5]

⁵ Når man både filtrerer for, om man bor i botilbud og har en §97-ledsagerordning, ender vi med ganske få respondenter (76), så resultatet skal tages med nogle forbehold, selvom resultatet fremstår så entydigt.

Figur 5

Er det din vurdering, at du/din pårørende modtager lige så meget individuel ledsagelse til selvvalgte aktiviteter, som hvis du/han/hun havde haft en ledsageordning efter §97? (15 timer månedligt)

Besvaret: 441 Sprunget over: 737

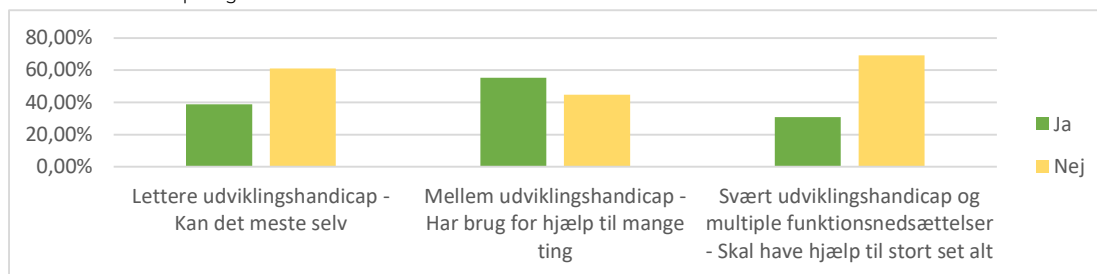

Ser vi på funktionsniveauet blandt dem, der ikke har § 97-ledsagelse, så tegner der sig et tydeligt billede [Figur 6]. Næsten 70 pct. af dem med "svært udviklingshandicap", har ikke § 97-ledsagelse.

Figur 6

Har du/din pårørende en ledsageordning efter §97 i serviceloven? (som udgangspunkt 15 timer månedligt, men nogle gange færre)

Besvaret: 903 Sprunget over: 275

Dette resultat tydeliggør en markant diskrimination af mennesker med særligt indgribende og komplekse udviklingshandicap. Denne gruppe borgeres udbytte af at få ledsagelse er mindst lige så stort som dem, der tildes en ledsageordning. Men deres vilkår for ledsagelse er i praksis betydeligt dårligere,

fordi kriterierne for at kunne visiteres til en ledsageordning efter § 97 udelukker dem.⁶

Men de fleste med "svært udviklingshandicap" har også meget dårlige muligheder for at få § 85-ledsagelse i et rimeligt omfang. Faktisk svarer næsten 2/3 af de respondenter, hvis pårørende har et "svært udviklingshandicap", at de modtager "langt mindre ledsagelse (2 eller færre timer om måneden)" end hvis de var tildelt en ledsageordning med 15 timer månedligt.

"De sagde, at jeg lige så godt kunne lade være med at søge."

Mor til kvinde på spørgsmålet:

"Hvorfor har du/din pårørende i botilbud ikke en ledsageordning efter § 97?"

Selv med tildelt § 97-ledsagelse kan det være svært at få ledsagelse. Mange respondenter nævner, at selv om de er bevilget en ledsageordning, så kan det være svært at få en ledsager, simpelthen fordi der er mangel på ledsagere. Mange oplever desuden, at der er stor udskiftning blandt ledsagerne. Dette kan være et problem for nogle af de borgere, der har brug for en ledsager de kender godt og er trygge ved. Flere undrer sig over, at reglerne forhindrer, at de som pårørende kan være ledsagere.

Sammenlignet med Levs undersøgelse fra 2020⁷ kan man overordnet sige, at undersøgelsesresultaterne er meget enslydende. Hvis vi filtrerer svarene fra dem fra, der ikke bor i botilbud fra (denne gruppe var ikke med i undersøgelsen i 2020) – så er der ingen betydelige og statistisk valide forskelle at finde mellem de to undersøgelser – hverken i positiv eller negativ retning.

Dog er der sket en lille ændring i positiv retning ift. om borgerne løbende modtager regnskab over deres forbrug af § 97-ledsagelse, og en lille stigning i andelen, der modtager erstatningsledsagelse som en del af botilbuddet for

⁶ Ledsageordningen efter § 97 giver ret til 15 timers individuel og selvvalgt ledsagelse om måneden for voksne, "der ikke kan færdes alene på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Der er imidlertid 2 betingelser for at kunne visiteres til denne form for ledsagelse: a) at borgeren kan ledsages uden, at der er behov for socialpædagogisk bistand i forbindelse med ledsagelsen – samt b) at borgeren kan efterspørge ledsagelse. Desuden kan kommunen foretage fradrag i de 15 timers ledsagelse for beboere i botilbud, hvis beboeren modtager tilsvarende individuel og selvvalgt ledsagelse fra personalet i botilbuddet ('erstatningsledsagelse'). Læs i øvrigt "Bilag 2: Typer af ledsagelse"

⁷ <https://www.lev.dk/viden-om/nyheder/nyhedsarkiv/2020/oktober/ny-undersogelse-muligheder-for-ledsagelse-er-under-al-kritik/>

fratrukke timer i deres § 97-ledsagelse. Det er dog stadig over 50 pct., der ikke modtager regnskab over deres forbrug, og det er stadig lige knap 50 pct, der ikke – eller stort set ikke - modtager erstatningsledsagelse, selvom der er fratrukket timer i deres § 97-ledsagelse.

Bilag 1: Udvalgte resultater og kommentarer

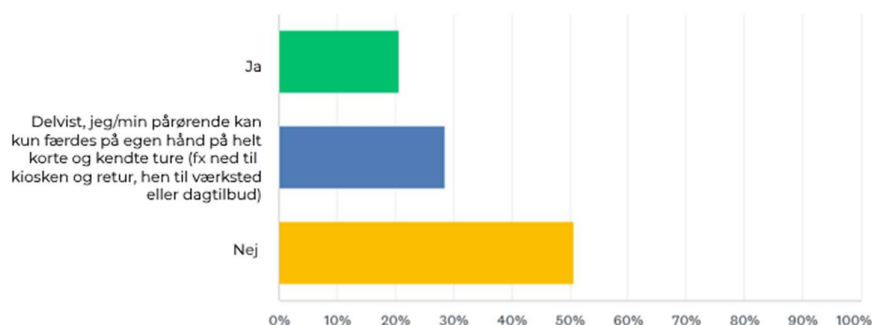
Herunder gennemgås nogle af undersøgelsens specifikke resultater.

Få kan færdes helt på egen hånd uden ledsagelse

Figur 7

Kan du/din pårørende færdes udenfor boligen på egen hånd uden ledsagelse?

Besvaret: 1.098 Sprunget over: 80

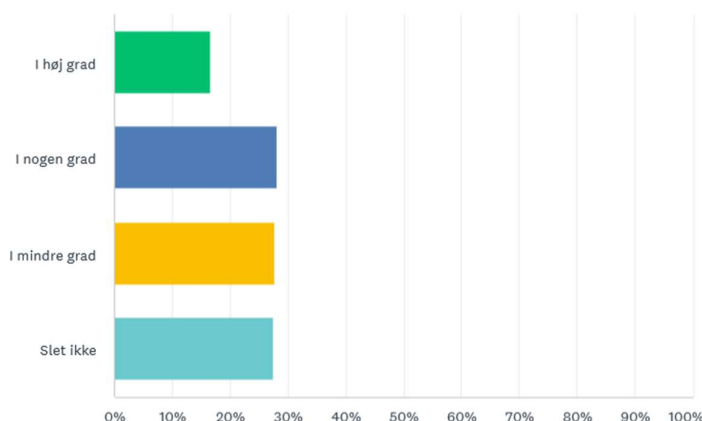
Som det fremgår af figuren, er det kun et mindretal blandt voksne med udviklingshandicap, som helt kan færdes på egen hånd uden ledsagelse. Knap 30 pct. kan færdes på egen hånd på korte og kendte ture, mens over halvdelen slet ikke kan færdes på egen hånd.

Mange mener ikke, at muligheden for ledsagelse er tilfredsstillende

Figur 8

I hvor høj grad synes du, at din/din pårørendes mulighed for at få selvvalgt og individuel ledsagelse er tilfredsstillende? (ledsagelse til noget som du/din pårørende selv vælger og som ikke foregår i gruppe)

Besvaret: 1.098 Sprunget over: 80

De fleste oplever, at mulighederne for ledsagelse er utilfredsstillende. Knap 28 pct. oplever, at mulighederne "slet ikke" er tilfredsstillende, og 28 pct., at mulighederne er tilfredsstillende "i mindre grad".

Blandt dem, som ikke har en ledsageordning efter § 97, er vurderingen af mulighederne for ledsagelse markant dårligere. Her mener hele 43 pct., at mulighederne for ledsagelse "slet ikke" er tilfredsstillende.

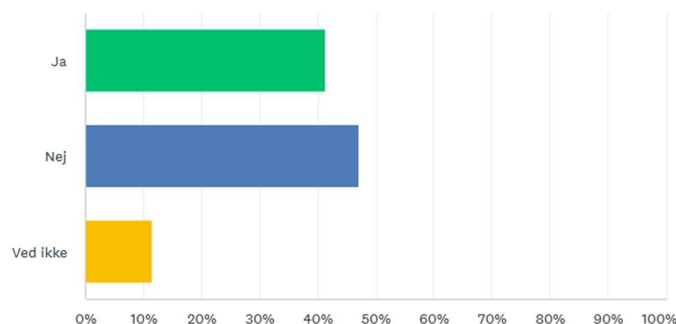
Dette resultat afspejles desuden i respondenternes vurdering af, hvor meget ledsagelse borgere uden en ledsageordning modtager. Her angiver 56 pct., at de modtager to eller færre timers ledsagelse månedligt.

Knap halvdelen har ikke en ledsageordning

Figur 9

Har du/din pårørende en ledsageordning efter §97 i serviceloven? (som udgangspunkt 15 timer månedligt, men nogle gange færre)

Besvaret: 1.020 Sprunget over: 158

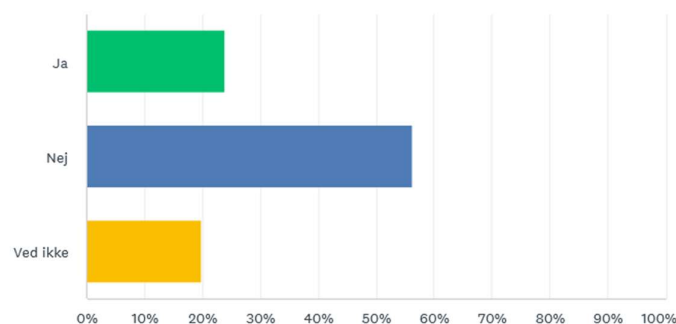
41 pct. angiver, at de har en ledsageordning efter § 97. Imidlertid har flertallet ikke nogen ledsageordning, hvilket i de fleste tilfælde må antages at skyldes, at kommunen har vurderet, at de falder uden for målgruppen for ordningen. Det skyldes, at de ikke kan efterspørge ledsagelsen, eller at de ikke kan ledsages uden socialpædagogisk bistand (jf. bekendtgørelsen om ledsageordningen).

De fleste får intet timeregnskab for deres ledsageordning

Figur 10

Modtager du/din pårørende løbende regnskab med forbruget af timer i ledsageordningen efter § 97 ?

Besvaret: 415 Sprunget over: 763

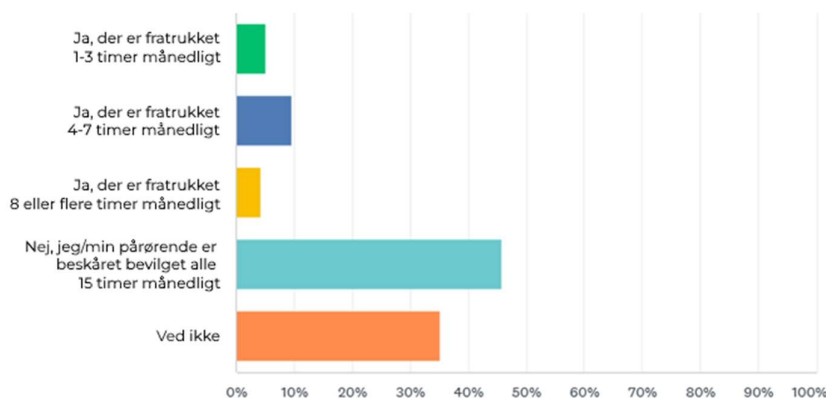
Det er bemærkelsesværdigt, at hele 56 pct. af dem, der er visiteret til en ledsageordning efter § 97, ikke modtager et løbende regnskab for forbruget af timer. Et manglende regnskab fra enten kommunen eller fra botilbuddet gør det vanskeligt for borgeren og/eller dennes pårørende at håndtere den mulighed for opsparing af ledsagelsestimer, som findes i ordningen.

Knap hver femte får fratrullet timer i deres ledsageordning

Figur 11

Er der fratrullet timer i din/din pårørendes bevilling af en ledsageordning efter § 97 i serviceloven med henvisning til bopæl i botilbud?

Besvaret: 415 Sprunget over: 763

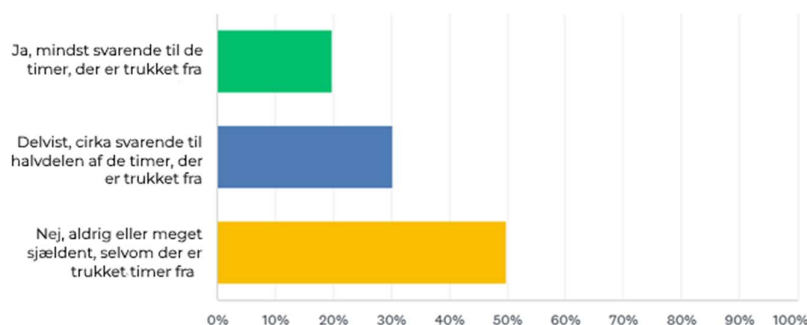
Samlet er der 19 pct., som har fået fratrullet timer i deres ledsageordning med henvisning til, at de modtager ledsagelse fra personalet i deres botilbud. Det er imidlertid bemærkelsesværdigt, at over 1/3 af respondenterne svarer "ved ikke" til spørgsmålet om, hvorvidt der er fratrullet timer. En del af baggrunden er formentlig, at mange (jf. ovenstående) ikke modtager noget regnskab for timeforbruget. Det må generelt antages, at en del af dem, som svarer "Ved ikke" rent faktisk har fået fratrullet timer i ledsageordningen.

Mange med en ledsageordning får ikke den 'erstatningsledsagelse' som de har krav på.

Figur 12

Modtager du/din pårørende selvvalgt og individuel ledsagelse som en del af botilbuddet, der svarer til de timer, som er fratrasket i ledsageordningen efter § 97?

Besvaret: 76 Sprunget over: 1.102

Det er bemærkelsesværdigt, at ganske få angiver, at de modtager tilsvarende erstatningsledsagelse for de timer, som er fratrasket i deres ledsageordning. Hele 49 pct. angiver således, at de "aldrig eller meget sjældent" modtager denne ledsagelse fra botilbuddet, og 30 pct., at de kun modtager ledsagelse svarende til cirka halvdelen af de timer, som er trukket fra.

Resultatet afspejler en praksis, som ikke er i tråd med reglerne på området. Borgere med en ledsageordning, hvor der foretages fradrag i timerne med henvisning til, at de modtager tilsvarende ledsagelse fra personalet i botilbuddet, har krav på, at denne ledsagelse rent faktisk ydes.

På årsbasis kan der være tale om ganske betydelige tab af ledsagelsestimer for den enkelte. Med et fradrag på otte timer, hvor der ikke ydes erstatningsledsagelse, andrager det hele 96 timer, svarende til 14 dages heldagsture af syv timer.

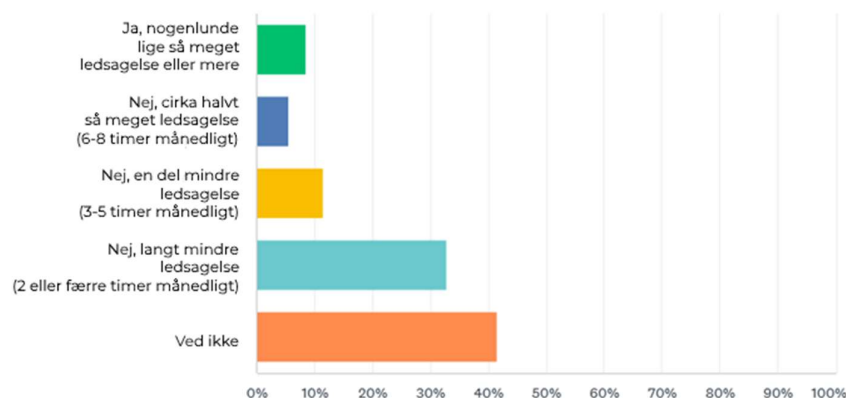
Det skal bemærkes, at antallet af besvarelser på dette spørgsmål er relativt beskedent i forhold til de øvrige, idet der alene er tale om den del af respondenterne som har angivet, at der er foretaget fradrag i timerne i deres ledsageordning.

Ingen ledsageordning er for mange det sammen som ingen ledsagelse

Figur 13

Er det din vurdering, at du/din pårørende modtager lige så meget individuel ledsagelse til selvvalgte aktiviteter, som hvis du/han/hun havde haft en ledsageordning efter § 97? (15 timer månedligt)

Besvaret: 441 Sprunget over: 737

Blandt mennesker med udviklingshandicap, der ikke har en ledsageordning efter § 97, er mulighederne for ledsagelse ekstraordinært dårlige.

Næsten halvdelen angiver, at de modtager otte eller færre timers ledsagelse månedligt - næsten 1/3 pct. angiver, at der er tale om to eller færre timer månedligt. Antallet, der modtager otte eller færre timers ledsagelse, kan dog reelt være markant højere, da over 40 pct. svarer "Ved ikke" på spørgsmålet..

Resultaterne i denne undersøgelse tydeliggør, at de betingelser, som er anført i bekendtgørelsen om ledsageordningen, i praksis betyder, at mennesker med de mest omfattende og indgribende handicap modtager markant mindre ledsagelse. Deres behov for ledsagelse – og deres udbytte af den – er mindst på niveau med dem, som har en ledsageordning. Alligevel modtager denne særligt sårbare gruppe langt mindre ledsagelse.

Det er et paradoks, at muligheden for ledsagelse forringes jo mere indgribende dit handicap er. Det er vanskeligt at forestille sig, at det har været Folketingets intention at afskære mennesker med de mest komplekse handicap fra ledsagelse, da man i sin tid indførte ledsageordningen efter § 97. Formodningen var nok snarere, at personaleressourcerne i botilbuddene var fuldt tilstrækkelige til at sikre denne gruppe et niveau af ledsagelse, der

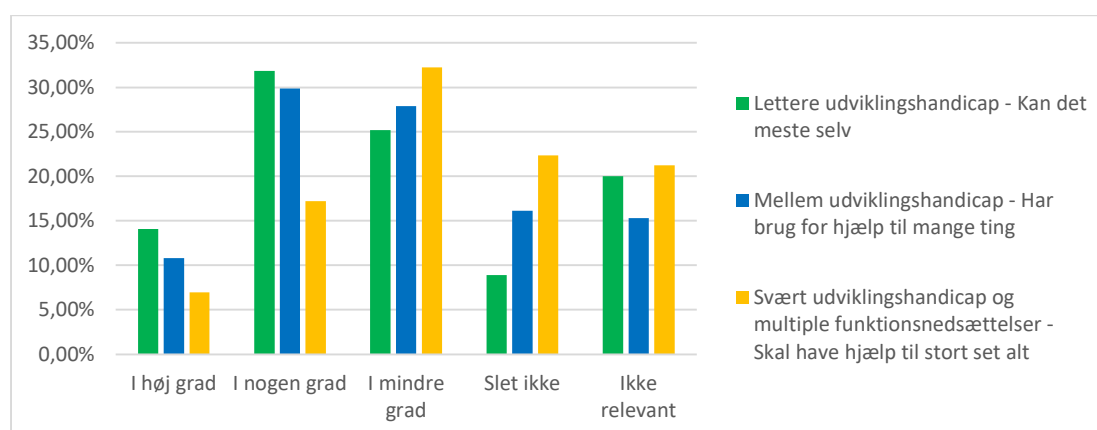
svarede til de 15 timer månedligt i ledsageordningen efter § 97. Denne undersøgelse viser med stor tydelighed, at denne formodning er uden hold i dagens virkelighed.

Ledsagelse i grupper dækker langt fra behovet

Figur 14

I hvor høj grad synes du, at din/din pårørendes mulighed for ledsagelse i grupper er tilfredsstillende? (ledsagelse sammen med andre i botilbuddet, værksted eller lignende)

Besvaret: 1028 Sprunget over: 150

I en del af kommentarerne fra respondenterne fremgår det, at ledsagelse til fx læge nærmest den eneste individuelle ledsagelse de får. Det gælder især blandt dem med 'svært udviklingshandicap'. Desværre fremgår det også tydeligt af undersøgelsens resultater, at netop dem i denne gruppe er mest utilfredse med mulighederne for ledsagelse i grupper. 22 pct. mener mulighederne 'slet ikke' er tilfredsstillende og 32 pct. mener, at mulighederne 'i mindre grad' er tilfredsstillende. Omfanget af ledsagelse i grupper synes at stige med funktionsniveauet.

Bilag 2: Typer af ledsagelse

Undersøgelsen fokuserer på to typer ledsagelse, som voksne med udviklingshandicap kan have ret til efter Serviceloven:

- a. Ledsagelse efter § 97 (ledsageordningen)
- b. Ledsagelse efter § 85 fra personalet i botilbud eller, for borgere i egen bolig, fra hjemmevejleder eller bostøtte (socialpædagogisk ledsagelse).

Ledsageordningen efter § 97: Giver ret til 15 timers individuel og selvvalgt ledsagelse om måneden for voksne, "der ikke kan færdes alene på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne."⁸ Timerne i en ledsageordning kan opspares over en periode på seks måneder.

Retten til en ledsageordning er efter loven uafhængig af, om borgeren bor i botilbud eller i egen bolig. Der er imidlertid to betingelser for at kunne visiteres til en ledsageordning, a) at borgeren kan ledsages uden, at der er behov for socialpædagogisk bistand i forbindelse med ledsagelsen – samt b) at borgeren kan efterspørge ledsagelse⁹.

Begge disse betingelser medfører, at mange voksne med udviklingshandicap er afskåret fra at få tildelt en ledsageordning. Et andet særligt vilkår ved ledsageordningen er desuden, at kommunen kan foretage fradrag i de 15 timers ledsagelse for beboere i botilbud. Forudsætningen for dette fradrag er imidlertid ifølge loven, at borgeren modtager tilsvarende individuel og selvvalgt ledsagelse fra personalet i botilbuddet ('erstatningsledsagelse').

Ledsagelse foretaget af personalet i botilbuddet efter § 85: Beboere i botilbud og i egen bolig har ret til socialpædagogisk ledsagelse efter § 85, omsorg, støtte og/eller hjælp til vedligeholdelse eller udvikling af færdigheder, så man kan leve sit liv så selvstændigt som muligt. Den socialpædagogiske bistand kan bestå af rådgivning, som er forebyggende og støttende i forhold til sociale, praktiske og personlige aspekter af den enkeltes liv. Den kan også omfatte ledsagelse, hvis borgeren ikke kan færdes på egen hånd.

Ledsagelse efter § 85 er ikke så præcist defineret som i ledsageordningen efter § 97, men afhænger af en konkret vurdering af den enkelte person og dennes

⁸ Jf. § 97 i Serviceloven.

⁹ Jf. § 4 i Bekendtgørelse om betingelser for ledsageordningen efter serviceloven

behov og situation mv. Der er således oftest ikke fastsat noget timetal, ligesom der ikke kan spares ledsagelsestimer op.

Bilag 3: Om undersøgelsen

Undersøgelsen er gennemført som en spørgeskemaundersøgelse i november måned 2024. I alt 1.178 har i denne periode besvaret spørgeskemaet.

Respondenterne er helt overvejende forældre (70 pct.), men også søskende (knap 8 pct.), medarbejdere (6 pct.) og personer, der selv har et udviklingshandicap (5 pct.) har besvaret spørgeskemaet.

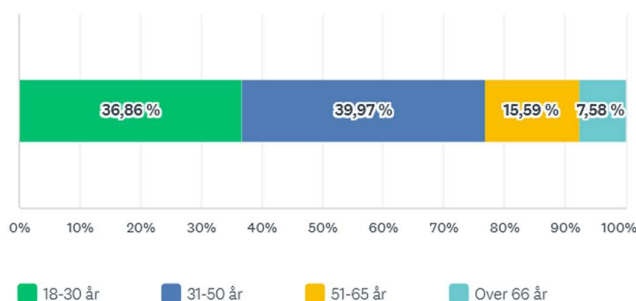
Der er besvarelser fra samtlige af landets kommuner bortset fra Fanø, Langeland, Vallensbæk og Ærø Kommuner. Respondenterne er kontaktet via Levs nyhedsbreve samt via Levs sociale medier (Facebook og LinkedIn). Skemaet havde i alt 22 spørgsmål, der dels skulle belyse en række baggrundsforhold, dels vilkårene og behovet for ledsagelse.

Aldersfordelingen blandt de mennesker med udviklingshandicap, som besvarelserne vedrører er, som det fremgår af nedenstående figur, kendetegnet ved en overvægt af voksne mellem 31 og 50 år, og relativt få over 66. Den lave repræsentation af ældre mennesker med udviklingshandicap skyldes med stor sikkerhed, at der i denne aldersgruppe er en stor andel, som ikke har nogle pårørende.

Figur 15

Hvor gammel er du/din pårørende?

Besvaret: 1.178 Sprunget over: 0

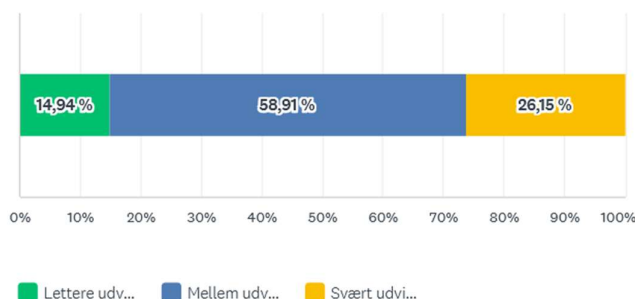
Det er vores vurdering, at resultaterne af undersøgelsen giver et rimeligt dækkende billede af ledsagelses-situationen for voksne med udviklingshandicap. De mere end 1.000 besvarelser, og det forhold, at der foreligger besvarelser fra stort set samtlige kommuner, gør, at resultaterne kan tillægges betydelig vægt.

Resultaterne kan imidlertid ikke anvendes til entydigt at konstatere det præcise omfang af de udfordringer, som belyses i den samlede målgruppe. Der må således antages at være en vis skævhed mellem den samlede målgruppe og respondenterne i denne undersøgelse. Især fordi mange voksne med udviklingshandicap slet ikke har pårørende (jf. ovenstående om aldersfordelingen) og da mange - især blandt dem med "mellem" og "svært" udviklingshandicap - ikke selv kan besvare et sådant spørgeskema.

Figur 16

Hvordan vil du betegne dit/din pårørendes funktionsniveau?

Besvaret: 1.178 Sprunget over: 0

Vilkårene for voksne med udviklingshandicap uden pårørende, er ikke repræsenteret i resultaterne. Dette må antages at påvirke i retning af, at undersøgelsen tegner et mere positivt billede af mulighederne for ledsagelse, end der rent faktisk er tale om. Pårørende udgør således ofte en helt afgørende støtte i forhold til den faktiske opnåelse af borgerens rettigheder, i dette tilfælde retten til ledsagelse uden for botilbuddet.

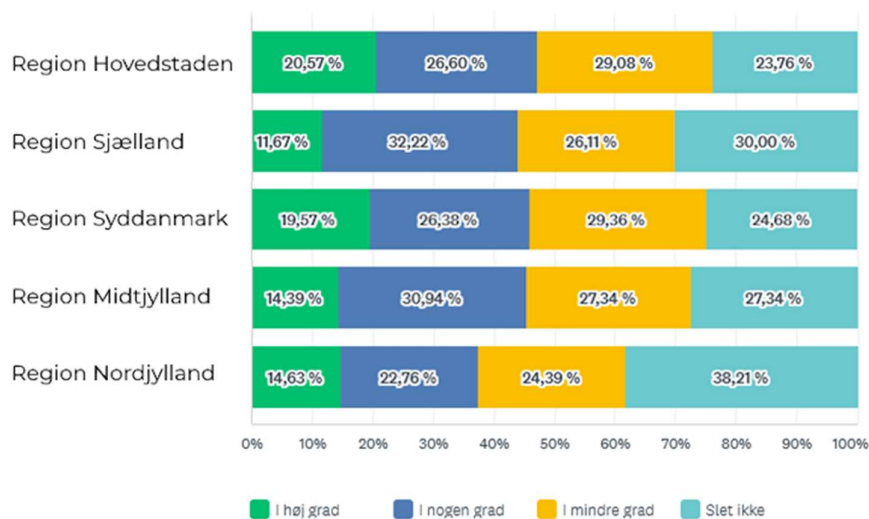
Andre forhold omkring sammensætningen af respondenterne kan virke modsat, og bidrage til et mindre positivt billede af vilkårene. Det kan således antages, at pårørende, der oplever udfordringer med mulighederne for ledsagelse, er lidt mere tilbøjelige til at ville deltage i undersøgelsen og udfylde skemaet.

Få regionale forskelle

Undersøgelsens resultater viser ikke store forskelle, når vi opdeler dem på regioner. Kigger vi fx på spørgsmålet "I hvor høj grad synes du, at din/din pårørendes mulighed for at få selvvalgt og individuel ledsagelse er tilfredsstillende? (ledsagelse til noget som du/din pårørende selv vælger og som ikke foregår i gruppe)", så er der i alle regioner, bortset fra kommunerne i Region Nordjylland cirka 55 pct. af respondenter, der har svaret enten 'Slet ikke' eller 'I mindre grad'. [Figur 17]

Figur 17

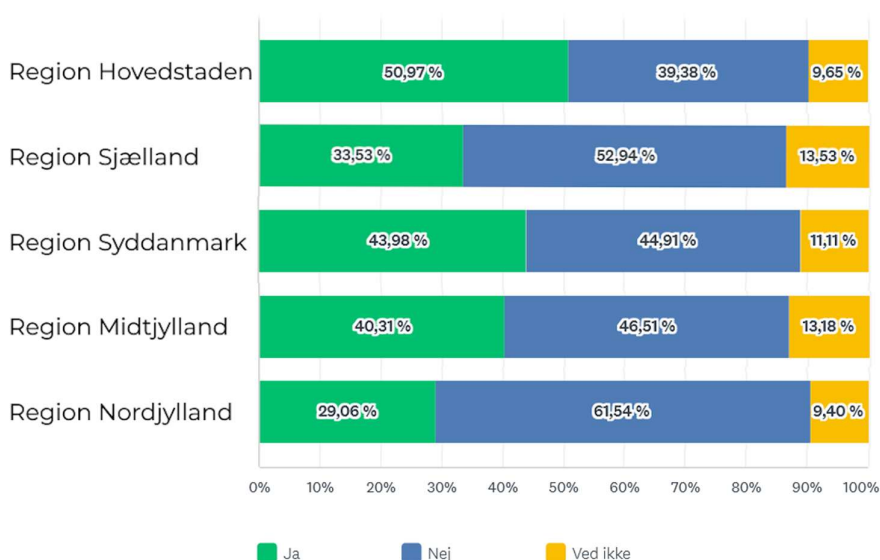
I hvor høj grad synes du, at din/din pårørendes mulighed for at få selvvalgt og individuel ledsagelse er tilfredsstillende? (ledsagelse til noget som du/din pårørende selv vælger og som ikke foregår i gruppe)

Kigger vi på, hvor mange der har en ledsageordning efter § 97, er billedet også det samme på tværs af regionerne. Dog skiller kommunerne i Region Hovedstaden sig ud som de eneste, hvor flertallet (50,97 pct.) har en ledsageordning efter § 97. Omvendt ser det ud i kommunerne i Region Nordjylland, hvor over 60 pct. ikke har en ledsageordning efter § 97. [Figur 18]

Figur 18

Har du/din pårørende en ledsageordning efter §97 i serviceloven? (som udgangspunkt 15 timer månedligt, men nogle gange færre)

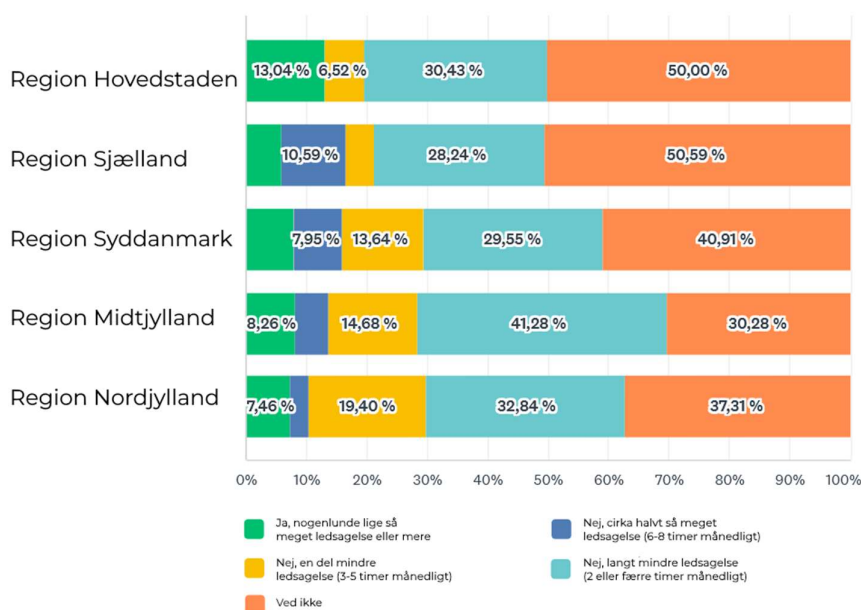
På landsbasis er det næsten 50 pct. der angiver, at de månedligt modtager 8 eller færre timers individuel ledsagelse til selvvalgte aktiviteter. Dette tal kan dog reelt være markant højere, da over 40 pct. (og i nogle regioner 50 pct.) svarer "Ved ikke" på spørgsmålet "Er det din vurdering, at du/din pårørende modtager lige så meget individuel ledsagelse til selvvalgte aktiviteter, som hvis du/han/hun havde haft en ledsageordning efter § 97? (15 timer månedligt)".

Tallene dækker dog over nogle væsentlige regionale forskelle, der varierer fra knap 40 pct. i Region Hovedstaden, der månedligt modtager 8 eller færre timers individuel ledsagelse til selvvalgte aktiviteter til over 60 pct. i Region Midtjylland¹⁰. [Figur 19]

¹⁰ I tidlige udgave stod her fejlagtigt Region Nordjylland

Figur 19

Er det din vurdering, at du/din pårørende modtager lige så meget individuel ledsagelse til selvvalgte aktiviteter, som hvis du/han/hun havde haft en ledsageordning efter § 97? (15 timer månedligt)

Resultater sammenlignet med tilsvarende Lev-undersøgelse fra 2020

Undersøgelsen er en opfølgning på en lignende undersøgelse, som Lev gennemførte i 2020. Nærværende undersøgelse er dog udvidet en smule. Først og fremmest er undersøgelsen udvidet, så den også dækker borgere i egen bolig. Desuden er der tilføjet et par spørgsmål til undersøgelsen. Spørgsmålene drejer sig om borgernes funktionsniveau, hvor mange andre de bor sammen med, og endelig hvad der især savnes ledsagelse til. Endelig er der tilføjet enkelte ekstra svarkategorier på et par enkelte spørgsmål.

De to undersøgelser giver meget enslydende resultater, især hvis man filtrerer borgere i egen bolig ud af den nyeste undersøgelse, så målgruppen for de to undersøgelser bliver den samme. Det siger både noget om, at der stadig er en omfattende mangel på ledsagelse, og noget om, at undersøgelserne må siges at tegne et troværdigt billede af omfanget af ledsagelse til mennesker med udviklingshandicap.